

RAPORT INTERIMAR
28 septembrie – 18 octombrie 2023

20 octombrie 2023

I. REZUMAT

- Alegerile locale generale din 5 noiembrie vor avea loc cu scopul de a alege primari în 898 localități, inclusiv orașe și sate, consilieri în 896 consilii locale, municipiile Chișinău și Bălți, și 32 consilii raionale. Pentru ca alegerile să fie considerate valide, prezența la vot trebuie să fie de cel puțin 25% din alegătorii înregistrați. În cazul în care niciun candidat la funcția de primar nu va câștiga prin majoritatea absolută a voturilor în primul tur de scrutin, în termen de două săptămâni va avea loc al doilea tur de scrutin. Potrivit amendamentelor recente prezența la vot într-un al doilea tur de scrutin trebuie să fie de cel puțin 20%, iar dacă această condiție nu este îndeplinită, vor fi organizate alegeri repetate.
- Alegerile locale din 2023 sunt privite drept o competiție importantă între partidul de guvernare și opoziție pentru a stabili prezența politică puternică și guvernarea la nivelul local înainte de alegerile prezidențiale în 2024 și alegerile parlamentare în 2025. Alegerile locale se vor desfășura în condițiile stării de urgență declarate de către Parlament în februarie 2022 în legătură cu războiul din Ucraina.
- Acest scrutin este primul care se desfășoară în conformitate cu prevederile noului Cod electoral, intrat în vigoare în data de 1 ianuarie 2023. Codul electoral include multe modificări semnificative, cum ar fi componența comisiilor electorale, dreptul de a candida, desfășurarea campaniei electorale, dar și aspectele de reglementare și supraveghere a finanțării campaniei electorale. Modificările introduse integrează câteva recomandări precedente propuse de BIDDO, inclusiv cele legate de consolidarea reglementării finanțării partidelor politice și campaniilor electorale, combaterea utilizării abuzive a resurselor de stat și cumpărării voturilor. În perioada premergătoare alegerilor, Codul electoral a fost modificat în mod repetat pentru a împiedica temporar anumiți membri ai unui partid politic declarat neconstituțional să participe la alegeri.
- În timp ce unii interlocutori MOA BIDDO și-au exprimat încrederea în imparțialitatea și profesionalismul Comisiei Electorale Centrale (CEC), alții au considerat că aceasta a fost influențată de către partidul de guvernare. Până acum, CEC a respectat termenele legale în pregătirea alegerilor în pofida îngrijorărilor legate de lipsa resurselor umane suficiente pentru activitatea instituției. Ședințele CEC sunt deschise pentru observatori și mass-media, și sunt transmise online. Comisiile electorale de circumscripție de nivelul II (CEdC) au președinți permanenți noi desemnați de către CEC. Deși unii interlocutori consideră că aceasta va spori profesionalismul instituției, alții subliniază dependența ierarhică a președinților CEdC de CEC, fapt care ar putea să le afecteze imparțialitatea.
- În data de 2 octombrie, Registrul de Stat al Alegătorilor includea 3.3 milioane de alegători înscriși, din care 2.8 milioane cu reședință în Moldova; alegătorii fără viza de reședință înregistrată, inclusiv cei înregistrați în străinătate și cei care locuiesc în localitățile de pe malul stâng al râului Nistru (Transnistria), nu vor vota în ziua alegerilor. Pentru a limita și mai mult posibilitatea de cumpărare a voturilor, în prezent legea stipulează că alegătorii înregistrați într-o circumscripție cu mai puțin de trei luni înainte de ziua alegerilor, vor fi înscriși pentru votare la adresa lor precedentă. În general, interlocutorii MOA BIDDO nu au exprimat îngrijorări față de acuratețea registrului de stat al alegătorilor.

- Concurenții electorali sunt desemnați de partide politice înregistrate, blocuri electorale, ori în calitate de candidați independenți, iar înregistrarea lor este efectuată de CEEdC. Potrivit modificărilor la Codul electoral adoptate în data de 4 octombrie, celor 102 de persoane afiliate fostului partid Șor li se impune interdicția de a participa la alegeri pe o perioadă de trei ani. CEC a informat MOA BIDDO că 26 din cei 102 afiliați au încercat să se înregistreze la CEEdC pentru a participa la alegeri; cinci din ei s-au retras, iar restul au fost refuzați. Înregistrarea candidaților s-a terminat în data de 13 octombrie și, potrivit CEC, CEEdC au înregistrat listele candidaților a 36 de partide politice și 1,104 de candidați independenți la funcțiile de consilieri și primari.
- Perioada oficială a campaniei electorale a început în data de 6 octombrie, cu vizibilitate limitată până în prezent. Utilizarea resurselor publice este interzisă, iar CEC, în conformitate cu legislația, a notificat concurenții electorali despre obligațiunea de a-și suspenda temporar mandatele de funcționari publici. În data de 5 octombrie Parlamentul a aprobat majorarea salariilor pentru funcționarii publici și achitarea unei plăți unice pentru cadre didactice și polițiști, decizie criticată de opoziție drept una care oferă avantaje necuvenite partidului de guvernare. Majoritatea interlocutorilor MOA BIDDO au menționat că cumpărarea voturilor și utilizarea fondurilor din surse ilegale în campania electorală constituie în continuare o problemă semnificativă.
- În noul Codul electoral sunt implementate anumite recomandări propuse de BIDDO, printre care scăderea semnificativă a plafonului pentru donații. Activitățile legate de campania electorală trebuie să fie finanțate dintr-un cont bancar special, însă unii candidați au informat MOA BIDDO despre dificultăți la deschiderea conturilor. CEC exercită supravegherea financiară a veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali. Până la data de 17 octombrie CEC a publicat 17 rapoarte financiare interimare, concurenții electorali fiind obligați să le prezinte săptămânal.
- Un număr mare de instituții media operează pe o piață publicitară limitată, iar posturile de televiziune principale sunt controlate de interese de afaceri și politice. Legislația garantează libertatea de exprimare și stipulează o acoperire mediatică echitabilă, însă modificările legislative recente au consolidat controlul parlamentar asupra companiei publice Teleradio Moldova și asupra Consiliul Audiovizualului (CA). Consiliul Audiovizualului a început monitorizarea programelor de știri ale difuzorilor în perioada preelectorală și a intensificat monitorizarea acoperirii mediatică pentru perioada campaniei electorale. În data de 6 octombrie MOA BIDDO a început monitorizarea acoperirii mediatică a alegerilor la șase posturi de televiziune și cinci resurse media online.
- Contestațiile privind acțiunile și inacțiunile organelor electorale sunt depuse la comisia electorală ierarhic superioară și pot fi atacate ulterior la judecătorii și contestate la instanțele de judecată superioare. Persoanele afiliate fostului partid Șor, cărora le-a fost refuzată înregistrarea, au putut să atace hotărârea CEEdC direct la Curtea de Apel Chișinău; trei din aceste contestații au fost respinse, una a fost trimisă la CEEdC spre reexaminare. În total 51 de contestații au fost depuse la CEC cu privire la desfășurarea agitației electorale premature, utilizarea abuzivă a resurselor administrative și înregistrarea candidaților electorali. Din acestea, 24 de contestații au fost respinse, în 19 cazuri CEC s-a pronunțat în favoarea contestatarilor, 5 sunt în proces de examinare.

II. INTRODUCERE

În urma unei invitații din partea Comisiei Electorale Centrale (CEC) din Republica Moldova și în conformitate cu mandatul său, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (BIDDO) a delegat o misiune de observare a alegerilor (MOA) pe 28 septembrie 2023.¹ Condușă de dna Corien Jonker, MOA este formată dintr-o echipă de 11 membri aflați la Chișinău și 28 de observatori pe termen lung repartizați în toată țara începând cu 6 octombrie. Membrii Misiunii provin din 23 de state participante

¹ Vezi [rapoartele anterioare ale BIDDO cu privire la Moldova](#).

ale OSCE. BIDDO a solicitat statelor participante să delege 200 de observatori pe termen scurt pentru observarea procedurilor în ziua scrutinului.

III. CONDIȚIILE ȘI CONTEXTUL POLITIC

În conformitate cu legislația, în data de 4 iulie CEC a anunțat că alegerile locale generale pentru toate consiliile raionale și locale și primării vor avea loc pe 5 noiembrie 2023. În alegerile locale precedente din 2019, Partidul Socialiștilor (PSRM) a câștigat majoritatea mandatelor de consilieri și primari, urmat de blocul electoral compus din Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) și Partidul Platforma Demnitate și Adevăr (PPDA), Partidul Democrat Modern (PDM) și Partidul Șor. La alegerile parlamentare anticipate din 2021, PAS a câștigat majoritatea parlamentară, obținând 63 din 101 de mandate, și a format Guvernul.²

În noiembrie 2022 Guvernul a solicitat Curții Constituționale să verifice constituționalitatea partidului Șor, invocând condamnările penale ale liderului și a altor membri de partid, precum și abaterile repetate sancționate de CEC în legătură cu cumpărarea de voturi și alte abuzuri de finanțare a campaniei electorale. În iunie 2023 Curtea Constituțională a declarat partidul drept neconstituțional, a dispus dizolvarea acestuia și a stipulat că cei cinci deputați din fostul partid și alți oficiali aleși să-și continue activitatea cu statut independent.

Alegerile locale se vor desfășura în contextul stării de urgență declarate în data de 24 februarie 2022 în rezultatul amenințărilor la securitatea națională legate de războiul în Ucraina.³ Aceste alegeri sunt influențate de tensiunile dintre partidul de guvernare și opoziție legate de direcția geopolitică a țării, interdicția pentru membri principali din fostul Partid Șor de a participa în alegeri și de investigațiile desfășurate privind utilizarea fondurilor din surse ilegale pentru cumpărarea voturilor de către partide politice și candidați asociați cu fostul partid Șor. Aceste alegeri sunt privite drept o competiție importantă între partidul de guvernare și opoziție pentru instaurarea prezenței politice puternice și a guvernării la nivel local înainte de alegerile prezidențiale din 2024 și alegerile parlamentare din 2025.

În ultimii doi ani, Guvernul s-a angajat într-o reformă ambițioasă în domeniul combaterii corupției, electoral și justiție, dar fără susținerea opoziției, care la rândul ei a acuzat partidul de guvernare de instaurarea puterii absolute cu scop de a împiedica schimbarea în mod democratic. În iunie 2022 Moldova a obținut statutul de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană.

Numărul femeilor participante în politică a crescut în ultimii ani, deși încă este sub nivelul de paritate. Președintele țării este o femeie, iar 6 din 17 (35%) portofolii ministeriale în Guvernul actual sunt deținute de femei. Femeile dețin 39 de mandate de deputat (38%), 207 funcții de primar (23%), 300 funcții de consilier în raioane și municipii (27%), iar 3,823 mandate de consilieri în orașe, comune și sate (37%) sunt exercitate de femei. Minoritățile naționale sunt, în general, reprezentate bine, câștigând alegeri în acele comunități, în care este o concentrație a etniei respective.

IV. CADRUL LEGAL ȘI SISTEMUL ELECTORAL

Organizarea și desfășurarea alegerilor locale sunt reglementate de prevederile Constituției din 1994, noului Cod electoral adoptat în 2022 și Legea cu privire la partidele politice (LPP) din 2007, completate

² Opoziția electorală reprezentată de Blocul Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) și Partidul Șor a acumulat 32 și 6 mandate corespunzător. Între timp, cinci deputați (MP) au ieșit din BCS; patru din ei s-au alăturat Partidului Renaștere (PR), iar unul a trecut în proaspăt formată Mișcarea Alternativa Națională (ANM). ANM s-a înregistrat ca partid în ianuarie 2023, compusă predominant din membrii echipei primarului general actual al mun. Chișinău. Un mandat și loc în Parlament rămâne în continuare liber după ce dlui Ilan Șor i-a fost retras mandatul de deputat după condamnarea lui la 15 ani de închisoare pentru fraudă bancară și spălare de bani, sentința fiind emisă *in absentia* prin hotărârea judecătorească în aprilie 2023.

³ În data de 21 septembrie Parlamentul a votat prelungirea stării de urgență pe o perioadă adițională de 60 de zile.

de prevederile altor legi relevante și de regulamentele CEC.

Aceste alegeri sunt primele organizate și desfășurate în conformitate cu prevederile noului Cod electoral, aprobat în decembrie 2022 în urma unui proces complex de consultații, inclusiv cu organizațiile societății civile, însă fără participarea opoziției parlamentare.⁴ Codul nou conține multe modificări importante legate de mai multe aspecte electorale, îndeosebi cu privire la componența organelor electorale, desfășurarea campaniei electorale, dar și reglementarea și supravegherea finanțării campaniei electorale. Cadrul legal nou conține câteva din recomandările precedente propuse de BIDDO, inclusiv cele legate de întărirea regulilor de finanțare a campaniei electorale și de control a finanțării, combaterea utilizării abuzive a resurselor de stat și a cumpărării voturilor, revizuirea mecanismului de numire CEC pentru sporirea imparțialității instituției. Unele recomandări BIDDO rămân în continuare neabordate, precum cele privind dreptul la vot pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și relaxarea unor cerințe excesive de raportare financiară.

În urma hotărârii din 19 iunie 2023 prin care Curtea Constituțională a declarat partidul Șor drept neconstituțional, Parlamentul a aprobat modificări la Codul electoral în data de 31 iulie, prin care s-a dispus interdicția pentru membrii din conducerea partidului și oficialilor aleși nominalizați de către partidul declarat neconstituțional de a participa la alegeri timp de cinci ani.⁵ Scopul declarat pentru aceste amendamente a fost de a implementa hotărârea Curții și de a aplica un mecanism de prevenție. Totuși, în data de 3 octombrie 2023, Curtea Constituțională a declarat această prevedere drept neconstituțională, constatând că interdicția este de natură colectivă, nu ia în considerare circumstanțele individuale, și nu oferă remedii și garanții eficiente în fața unor decizii arbitrare.⁶

În data de 4 octombrie Parlamentul a modificat din nou Codul electoral în cadrul unei sesiuni de lucru boicotate de opoziție. Potrivit noii modificări persoanele care fac parte din patru categorii li se interzice participarea la alegeri în următorii trei ani. Aceste categorii includ persoane care sunt bănuite, învinuite, inculpate sau condamnate de săvârșirea infracțiunilor care au reprezentat argumente pentru declararea unui partid neconstituțional, persoane cărora li s-a interzis să participe la alegeri din cauza încălcărilor precedente a legislației în domeniul electoral, indiferent de gravitatea acelor încălcări, persoane incluse în listele de sancțiuni internaționale, și persoane care au realizat nemijlocit alte acțiuni care au constituit argumente pentru declararea unui partid neconstituțional.⁷ În aceeași zi, înainte de votare în Parlament a legii, Comisia pentru Situații Excepționale a emis o dispoziție, prin care unor categorii similare de persoane, de asemenea, li se interzice să candideze, asigurând astfel aplicarea interdicției până la promulgarea legii respective de către Președintele țării, ținând cont de termenul pentru înregistrarea candidaților de 6 octombrie.⁸ În data de 16 octombrie aceste prevederi legale au fost contestate la Curtea Constituțională.

⁴ Vezi [Avizul comun](#) al Comisiei de la Veneția și OSCE/BIDDO din octombrie 2022.

⁵ Legea cu privire la partidele politice, de asemenea, a fost modificată pentru a interzice utilizarea simbolurilor asemănătoare cu cele ale partidului declarat neconstituțional; corupția electorală și politică au fost introduse drept noi categorii de crime în Codul Penal.

⁶ Această decizie în mare parte corespunde prevederilor din [Avizul comun](#) al Comisiei de la Veneția și OSCE/BIDDO din octombrie 2023, prin abordarea recomandărilor legate de restricționarea dreptului de a candida în baza unor criterii adecvate, evaluării individuale eficiente, garanțiilor procedurale și remediilor legale.

⁷ Legea a fost adoptată în două lecturi consecutive, ambele desfășurate în ziua de 4 octombrie, fără consultații publice. În aceeași zi a fost solicitată opinia Comisiei Electorale Centrale și a Centrului Național Anticorupție (CNA) cu privire la proiectul de lege în cauză. CEC a emis opinia prin care a informat că majoritatea membrilor CEC au votat împotriva proiectului de lege. CNA nu și-a oferit expertiza din cauza preavizului scurt. Directorul CNA, care și-a dat demisia în data de 10 octombrie, a informat MOA BIDDO că în opinia lui legislația propusă nu conține riscuri legate de corupție.

⁸ Comisia pentru Situații Excepționale, compusă din membrii Guvernului și altor agenții de stat, deține competențe largi și a emis câteva dispoziții obligatorii și executorii, în vigoare din momentul emiterii. În [dispoziția](#) sa Comisia argumentează necesitatea de a asigura desfășurarea unui proces electoral democratic, și de a reacționa amenințarea pentru securitatea națională reprezentată de persoanele asociate cu partidul declarat neconstituțional.

Alegerile locale se desfășoară pentru a alege 898 de primari și 11,058 de consilieri în sate (sau comune), orașe și municipii, inclusiv în mun. Chișinău și Bălți, în 32 consilii raionale și raioane din 35 circumscripții electorale. Consilierii sunt aleși în baza sistemului proporțional din listele de candidați ori în calitate de candidați independenți, iar primarii sunt aleși în baza sistemului majoritar. Dacă nici un candidat la funcția de primar nu obține majoritatea absolută din totalul voturilor valide în primul tur de scrutin, în termen de două săptămâni va fi organizat al doilea tur de scrutin între primii doi candidați, care au acumulat cele mai multe voturi. Pentru validarea alegerilor în primul tur prezența la vot trebuie să constituie cel puțin 25% din electorat, iar pentru al doilea tur noul Cod electoral prevede o marjă de 20% de prezență la vot.

V. ADMINISTRAREA ALEGERILOR

Alegerile locale sunt administrate de o structură electorală cu patru nivele, constând din CEC, 35 consilii electorale de circumscripție (CEdC) de nivelul II, 896 CEdC de nivelul I și 1,958 birouri electorale ale secțiilor de votare (BESV).⁹ CEC-ul este un organ permanent desemnat în 2021. În componența sa actuală, care include un membru nominalizat de către Președinte și opt de către fracțiunile parlamentare în mod proporțional reprezentării lor în Parlament, CEC va activa până la sfârșitul mandatului său de cinci ani.¹⁰ În acest moment în componența CEC sunt doar opt membri nominalizați din nouă, toți activând permanent în instituție.¹¹ Cinci din membrii CEC sunt femei, inclusiv președintele. În timp ce unii interlocutori ai MOA BIDDO și-au exprimat încrederea în imparțialitatea și profesionalismul Comisiei Electorale Centrale (CEC), alții au considerat că aceasta este influențată de partidul de guvernare.¹²

CEC are responsabilități largi și importante de administrare a alegerilor, inclusiv legate de implementarea modulelor SIAS „Alegeri”, monitorizarea campaniei electorale și a finanțării campaniei, instruirea pentru organe electorale de nivel mai jos și alți actori, dar și de certificare a specializărilor funcționarilor noi în domeniul electoral.¹³ Pentru a se conforma noului cadru legislativ, de la începutul anului curent CEC s-a ocupat de elaborarea și adoptarea a 36 de regulamente și instrucțiuni pentru organizarea și desfășurarea acestor alegeri, inclusiv cu privire la administrarea alegerilor, înregistrarea candidaților, finanțarea campaniei electorale, și procedurile în ziua scrutinului. În discuții cu MOA BIDDO reprezentanții CEC și alți actori au exprimat îngrijorări legate de insuficiența generală a resurselor umane adecvate, îndeosebi lipsa de cadre în departamentele principale ale CEC (de exemplu, departamentul IT) și probleme de identificare a candidaților la funcția de președinte al CEdC de nivelul II.

În versiunea nouă, Codul electoral definește CEdC de nivelul II ca organe permanente, deoarece în componența lor a fost inclusă funcția de președinte CEdC angajat permanent, care este desemnat de CEC. Procesul de desemnare s-a desfășurat în paralel cu pregătirile pentru scrutin și CEC a informat MOA

⁹ Potrivit prevederilor noi în Codul electoral, în aceste alegeri Comisia Electorală Centrală a Găgăuziei își va asuma responsabilitățile de CEdC.

¹⁰ În conformitate cu una din recomandările precedente propuse de BIDDO, în Codul electoral este introdusă o formulă nouă, care va fi aplicată începând cu anul 2026, prin care componența CEC va fi constituită din șapte membri, din care cinci vor fi propuși de către Președinte, Ministerul de Interne, Consiliul Superior al Magistraturii, societatea civilă și opoziția parlamentară, și încă doi membri vor fi desemnați de partidul de guvernare.

¹¹ Reieșind din componența Parlamentului, PAS are dreptul să desemneze cinci membri, iar BCS trei. Un membru CEC propus de BCS în iulie 2023 pentru suplinirea locului vacant încă urmează să fie desemnat de către Parlament. Comisia juridică parlamentară responsabilă pentru procedura de aprobare a informat MOA BIDDO precum că candidații propuși de opoziție nu au întrunit criteriile de profesionalism și au fost considerați drept candidaturi politice și, prin urmare, nu au fost aprobați. Comisia, de asemenea, a informat MOA BIDDO că în data de 12 septembrie au fost demarate discuții față de un anumit candidat, care ar putea fi aprobat în cazul în care Serviciul de Informații și Securitate va oferi autorizarea acestuia.

¹² În special s-a menționat că 5 din 8 membri actuali ai CEC au fost desemnați de partidul de guvernare, iar unul a fost numit de Președinte, astfel creând un dezechilibru care ar putea să provoace dubii despre imparțialitatea CEC.

¹³ Registrul funcționarilor electorali întreținut de CEC conține circa 44,000 de persoane. Pentru a fi inclusă în registru, persoana trebuie să dea dovadă de experiență electorală ori să fie certificată de CEC, ceea ce este posibil după susținerea unui test scris și a unui interviu.

BIDDO despre dificultăți în completarea sarcinii de numire a persoanelor potrivite în aceste funcții.¹⁴ Restul membrilor CEEdC sunt angajați temporar și desemnați de consiliile locale și partidele politice. Femeile constituie 71.6% din totalul membrilor CEEdC de nivelul II și 63% din numărul total de președinți. În timp ce unii interlocutori MOA BIDDO au apreciat această prevedere nouă drept una cu potențial de sporire a profesionalismului și stabilității procesului de administrare a alegerilor, alții și-au exprimat îngrijorări precum că persoanele în funcția de președinte a CEEdC vor fi ierarhic subordonați CEC, ceea ce ar putea să le afecteze imparțialitatea. În alegerile locale CEEdC au câteva sarcini foarte importante, în special înregistrarea candidaților și formarea comisiilor de nivel inferior. De asemenea, CEEdC validează rezultatele alegerilor și alocă mandate, însă unii interlocutori ai MOA BIDDO consideră că această atribuție trebuia să rămână în competența instanțelor judecătorești, deoarece CEEdC ar putea să nu fie absolut obiectivi în ceea ce ține de validarea alegerilor organizate de ei înșiși.

Până acum, CEC a respectat termenele legale în pregătirea alegerilor. Sesiunile CEC au fost deschise pentru observatori și mass-media, au fost transmise online și au rămas disponibile online după acestea. Agendele ședințelor, procesele verbale și deciziile adoptate au fost publicate pe website-ul CEC, în mare parte, în timp util. La nivelul CEEdC pregătirile tehnice continuă în conformitate cu termenele stabilite.

Începând cu data de 18 septembrie CEC și Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) au organizat instruirii în format online și în persoană pentru reprezentanții CEEdC de toate nivelele, iar în data de 11 octombrie au început instruirii pentru membrii BESV.¹⁵ De asemenea, în septembrie și octombrie CEC a organizat instruirii pentru angajații în poliție și judecători. Campania de informare a alegătorilor organizată de CICDE include podcast-uri, videoclipuri, postări pe rețele de socializare în limbile română și rusă, cu subtitrări și interpretare în limbajul semnelor.¹⁶

VI. ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

Cetățenii care au atins vârsta de 18 ani până la ziua scrutinului sunt eligibili să voteze, excepția fiind aplicată celor care sunt expres privați de acest drept printr-o hotărâre judecătorească pe motiv de dizabilitate intelectuală sau psihologică. Privarea dreptului la vot în baza unei dizabilități mintale este incompatibilă cu obligațiile și standardele internaționale.

Registrul de Stat al Alegătorilor (RSA) este întreținut și actualizat de către CEC în baza datelor extrase din Registrul de Stat al Populației. În data de 2 octombrie, în RSA au fost înscrși 3,302,399 de alegători, din care 2,762,125 (83.6%) cu viză de reședință sau domiciliu în Moldova. Circa 273,112 de alegători fără domiciliu și reședință, inclusiv cei care sunt înregistrați în străinătate, și 267,162 de alegători cu reședință în Transnistria, nu sunt incluși în listele electorale și nu vor vota în ziua alegerilor.¹⁷ Majoritatea cetățenilor Republicii Moldova din cele 900,000 de persoane care locuiesc în străinătate, de asemenea au viză de reședință în Moldova, ceea ce le permite să voteze, dacă ei vor fi în țară în ziua alegerilor.¹⁸

În general interlocutorii MOA BIDDO nu s-au arătat îngrijorați de acuratețea Registrului de stat al alegătorilor. Pentru a preveni cazurile în care alegătorii se mută într-o circumscripție electorală diferită aproape de ziua alegerilor, fiind presați sau stimulați să facă acest pas, potrivit prevederilor legislative

¹⁴ Președinții CEEdC de nivelul II au statut de funcționari publici. Între februarie și august 2023 CEC-ul a lansat un apel deschis pentru un proces competitiv de selectare a celor mai potriviți candidați la funcția de președinte a celor 34 CEEdC. CEC a informat MOA BIDDO că numărul de aplicații depuse a fost insuficient, ceea ce a rezultat în apeluri repetate în unele circumscripții.

¹⁵ CEEdC, de asemenea, sunt instruiți în validarea rezultatelor alegerilor și alocare de mandate.

¹⁶ Temele acoperite includ următoarele: introducerea în sistemul de administrație publică și alegeri locale, înregistrarea candidaților, inclusiv promovarea femeilor pentru participare la alegeri, înregistrarea alegătorilor și procedurile în ziua scrutinului.

¹⁷ Drept excepție alegătorii care locuiesc în satele Chițcani, Cremenciug și Gâsca situate pe teritoriul Transnistriei, vor putea să voteze candidații la componența consiliului raional Căușeni.

¹⁸ Potrivit Agenției Servicii Publice (ASP), 109,121 de alegători înregistrați au viză de reședință în străinătate.

noi, alegătorii care își schimbă locul de domiciliu într-o altă localitate cu mai puțin de trei luni înainte de ziua scrutinului, vor rămâne înregistrați pentru vot în circumscripția electorală în conformitate cu adresa precedentă.¹⁹

Legea asigură cetățenilor transparența și accesibilitatea listelor electorale, care vor fi puse la dispoziția alegătorilor în mod public la fiecare BESV cel târziu în ziua de 16 octombrie, dar și posibilitatea de a verifica listele online. Cetățenii pot să solicite corectarea datelor și pot să depună reclamații cu privire la inexactități din listele electorale la BESV până la 29 octombrie. De asemenea, listele electorale vor fi disponibile pentru verificare de către reprezentanții concurenților electorali.

VII. ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR

Toți cetățenii cu drept de vot au dreptul să candideze și să participe la alegeri, cu excepția personalului militar activ, a deținuților care își execută pedeapsa în sistemul penitenciar, persoanelor ale căror cazier judiciar activ include infracțiuni comise în mod deliberat și persoanelor private de dreptul de a ocupa funcții publice prin hotărâre judecătorească definitivă.²⁰ Pentru a candida la funcția de primar, viitorul candidat trebuie să atingă vârsta de 23 de ani și să aibă studii medii de specialitate sau studii superioare.²¹ Adicional, prin modificările la Codul electoral din 4 octombrie 2023, se introduce o interdicție pe perioada de trei ani pentru anumite categorii de persoane asociate cu un partid declarat neconstituțional (vezi *Cadru Legal și Sistemul Electoral*). În general, interlocutorii MOA BIDDO a constatat că procesul de înregistrarea a candidaților a decurs fără probleme, și majoritatea candidaților nu au întâmpinat impedimente la înregistrare.

Candidații sunt desemnați de partide politice înregistrate, blocuri electorale sau prin auto-desemnare în calitate de candidați independenți. Înregistrarea candidaților este realizată de CEEdC de nivelul II. Listele candidaților pentru alegeri în consilii trebuie să fie întocmite respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe. Legea nu prevede cote pentru alocare de mandate.

Blocurile electorale pot fi înregistrate doar la nivel central de către CEC și nu pot varia în diferite circumscripții. Partidele politice și blocurile electorale înregistrate au dreptul să desemneze câte un candidat la funcția de primar în fiecare circumscripție. Orice cetățean cu drept de vot poate să aplice în calitate de candidat independent atât la funcția de consilier, cât și la funcția de primar, dacă prezintă în susținerea sa un număr suficient de semnături colectate și verificate de CEEdC.²² În conformitate cu una din recomandările precedente ale BIDDO, Codul electoral oferă cetățenilor posibilitatea de a semna pentru susținerea mai multor candidați.

În conformitate cu interdicția temporară de a participa la alegeri pentru persoanele asociate cu un partid declarat neconstituțional și în baza informațiilor obținute de la patru instituții diferite, CEC a compilat lista de 102 de persoane care nu sunt eligibile să candideze. Lista a fost distribuită la toate CEEdC.²³ Deși CEC a informat MOA BIDDO despre listă, aceasta nu a fost făcută publică cu scopul de a proteja datele personale ale persoanelor în cauză; totuși, în data de 6 octombrie a avut loc o scurgere de informație și

¹⁹ Potrivit legii studenții sunt excluși din această restricție.

²⁰ Modificările legislative recente prevăd restricții adiționale pentru desemnarea candidaților.

²¹ Acest criteriu a fost redus de la vârsta de 25 de ani. Potrivit CEC, grație acestei modificări numărul potențial de candidați eligibili s-a mărit cu 71,000 de persoane, din care 42,000 femei.

²² Candidații viitori la consilii trebuie să fie susținuți de 2% din numărul de alegători înscriși în circumscripție respectivă divizat la numărul de mandate, dar nu mai puțin de 50 de semnături. Pentru funcția de primar, numărul de semnături colectate este redus până la 1% dar nu mai puțin de 100 de semnături.

²³ Numele persoanelor neeligibile să candideze au fost prezentate de către Inspectoratul General de Poliție, Centrul Național Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, și de Procuratura Generală.

lista a devenit disponibilă online. CEC a informat MOA BIDDO că 26 de persoane din lista celor 102 au fost înregistrate la CEDC, din ei cinci și-au retras cererile, iar restul au au fost respinși.²⁴

În data de 8 septembrie CEC a publicat lista cu 60 de partide politice care pot participa în aceste alegeri.²⁵ Înregistrarea candidaților s-a încheiat pe 13 octombrie. În total 36 de partide politice au desemnat 55,634 de candidați pentru funcția de consilier și 3,622 pentru funcția de primar. Numărul candidaților independenți atât la funcția de consilier, cât și de primar, este de 1,104 de persoane. Femeile reprezintă 47% din listele de partid și aproape 22% din numărul total de candidați independenți. A fost înregistrat un singur bloc electoral.

VIII. CAMPANIA ELECTORALĂ

Concurenților li se permite să înceapă campania electorală cu 30 de zile înainte de ziua scrutinului (6 octombrie) și doar după înregistrarea la CEDC. Campania electorală se termină cu o zi înainte de ziua scrutinului. Autoritățile locale sunt obligate să desemneze zone în care se permite organizarea întâlnirilor cu alegătorii și plasarea afișelor ca parte a campaniei electorale. Potrivit modificărilor legislative recente, partidelor și candidaților li se interzice să organizeze și să folosească concerte în scopul campaniei electorale. Li se permite să folosească publicitate politică și activități preelectorale legate de desemnarea candidatului înainte de startul perioadei campaniei. Un caz de agitație electorală prematură, desfășurat în luna iulie de candidatul din partea PAS la funcția de primar al mun. Chișinău a rezultat într-un avertisment aplicat de CEC.

Utilizarea resurselor publice pentru scopurile campaniilor electorale este interzisă. Pentru a reduce numărul cazurilor de utilizare a resurselor administrative de către concurenții electorali, legea obligă instituțiile de stat și administrațiile locale să publice doar informații de interes public, pentru care trebuie să obțină aprobarea prealabilă CEC. În data de 9 octombrie, în conformitate cu legea, CEC a notificat concurenții electorali despre necesitatea de a-și suspenda temporar mandatele din funcțiile de primar, șef de pretură, secretariate de consilii, și din funcțiile de adjuncți.

În data de 5 octombrie Parlamentul a adoptat rectificări la bugetul de stat, alocând 846,900,000 lei (circa 44,631,630 Euro) pentru majorarea salariilor pentru 170,000 de funcționari publici, inclusiv pentru cei care activează în domeniile de sănătate publică, cultură și justiție. Cadrelor didactice și polițiștilor le va fi achitată plata unică în valoare de 5,000 lei (circa 263 Euro).²⁶ În discuțiile cu MOA BIDDO reprezentanții fracțiunilor de opoziție, au criticat această decizie, acuzând Guvernul de intenția calculată de a face să coincidă ajustările de buget cu perioada alegerilor, oferindu-le avantaje necuvenite prin utilizarea resurselor publice. În data de 5 octombrie opoziția parlamentară a înaintat o moțiune de cenzură împotriva Guvernului.

Unele partide politice, inclusiv PAS, Partidul Socialist (PSRM), partidul Șansă și Partidul Nostru au marcat lansarea campaniilor electorale în diferite circumscripții prin activități de prezentare a candidaților săi la funcții de primar și consilier. Până acum, campania electorală se desfășoară în mod calm și cu vizibilitate limitată. Mai mulți interlocutori MOA BIDDO s-au arătat îngrijorați de posibila cumpărare masivă a voturilor, unii au menționat că înainte de înregistrarea candidaților, partidul de guvernare a depus mai multe eforturi să convingă primari, viitorii candidați, să fie loiali partidului sau să candideze pe listele de partid. În data de 2 octombrie dl Ilan Șor a declarat că, începând cu luna noiembrie, fiecare pensionar

²⁴ Constituționalitatea interdicției temporare de a candida introdusă prin modificările la Codul electoral din 31 iulie a fost contestată la Curtea Constituțională, care în data de 29 septembrie a hotărât să sisteze aceste restricții, ca în final, în data de 3 octombrie, să le declare neconstituționale. Până la introducerea restricțiilor noi în data de 4 octombrie, persoanele care au fost vizate de aceste restricții au avut posibilitatea să colecteze semnături în susținerea candidaturilor sale și să depună documente pentru înregistrarea lor în calitate de candidați electorali.

²⁵ Vezi [lista](#) partidelor politice eligibile.

²⁶ Potrivit anunțului pe [site-ul](#) Guvernului Republicii Moldova.

din Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia, din Orhei și orașul Taraclia va primi câte 1,000 lei din fondul său privat.²⁷ În data de 4 octombrie, în baza suspiciunilor de finanțare din surse ilegale a partidelor politice, organele de drept au desfășurat percheziții în sediile partidului Șansă și PR.²⁸

IX. FINANȚAREA CAMPANIEI

Codul electoral, Legea cu privire la partidele politice și regulamentele CEC constituie cadrul legal, ce reglementează finanțarea campaniei electorale. CEC-ului îi revine responsabilitatea de a exercita control financiar al veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali. Activitățile legate de campania electorală trebuie să fie finanțate dintr-un cont bancar special. Partide politice și blocurile electorale, care au înregistrat candidați, trebuie să deschidă câte un cont bancar special în decurs de trei zile după înregistrarea candidatului și să informeze CEC-ul despre detaliile bancare respective în 24 de ore. Candidații independenți trebuie să raporteze aceste date la CEdC respectiv. Unii concurenți electorali au informat MOA BIDDO despre dificultăți la etapa deschiderii conturilor bancare.²⁹ În data de 1 octombrie, CEC a desfășurat un curs de instruire privind solicitările de raportare financiară adresat trezorerierilor partidelor politice.

Datorită implementării mai multor recomandări propuse de BIDDO, Comisia de la Veneția și Grupul de State Contra Corupției al Consiliului Europe (GRECO), modificările recente în legislație contribuie la îmbunătățirea regulilor privind finanțarea campaniei electorale.³⁰ Modificările includ scăderea semnificativă a plafonului pentru donații din partea persoanelor fizice, de la 200 la 6 salarii medii lunare în lei moldovenești, dar nu mai mult de 30% din venitul anual al acestora. Pentru persoane juridice pragul a scăzut de la 400 la 12 salarii.³¹ Legea permite depunerea donațiilor în numerar în fondul electoral. MOA BIDDO a fost informat de câteva ori despre dificultățile donatorilor de a depune mijloace bănești în fond electoral.

Partidele pot beneficia de subsidii din partea statului pentru campania electorală. Fondurile publice alocate pentru partide politice și blocuri electorale nu depășesc 0.1% din bugetul de stat. Bugetele alocate depind de rezultatele partidului politic în toate alegerile, precum și de numărul de femei și tineri aleși în alegerile parlamentare și locale.³²

Partidele politice, care folosesc finanțe proprii, trebuie să prezinte un raport financiar pentru perioada din 1 ianuarie până la 6 octombrie anul curent. Rapoartele financiare interimare pentru campania electorală privind veniturile și cheltuielile, inclusiv identitățile donatorilor, trebuie să fie depuse la CEC săptămânal. Raportul final trebuie să fie prezentat în maxim trei zile după ziua alegerilor.³³ Toate rapoartele trebuie să fie publicate de CEC în ziua recepționării acestora. În data de 17 octombrie, pe website-ul CEC-ului

²⁷ [Declarația](#) dlui Ilan Șor a fost publicată pe site-ul partidului Șor.

²⁸ În data de 5 octombrie Centrul Național Anticorupție (CNA), Inspectoratul General de Poliție și Procuratura Anticorupție au emis [o declarație](#) prin care au informat că la sediile partidelor politice au avut loc percheziții, în rezultatul cărora au fost ridicate carduri bancare de tip PYYPL, mijloace bănești, carduri bancare de tip debit, și documente care indică achitări din surse necontabilizate către mai multe persoane fizice, printre care se regăsesc numele candidaților la funcția de primar pentru procurarea costumelor, mai multor cutii cu cadouri alimentare.

²⁹ În cinci cazuri (Partidul Verde Ecologist, Democrația Acasă, Partidul Liebral, Partidul Șansă, PR și Mișcarea Respect Moldova) băncile au solicitat achitarea unei taxe în valoare de 5,000 lei (circa 263 Euro) și în alt caz banca a refuzat să deschidă un cont bancar pentru Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei. În urma reclamațiilor depuse, CEC a obligat băncile să verifice procedura și să deschidă, fără plată, conturi bancare pentru candidații electorali. Vezi Hotărârea CEC no. 1389 din 6 octombrie.

³⁰ Vezi [Avizul comun](#) al Comisiei de la Veneția și OSCE/BIDDO din octombrie 2022 cu privire la proiectul Codului electoral și [Raportul de conformitate privind Republica Moldova „Transparența finanțării partidelor”](#), adoptat de GRECO în 2015.

³¹ Din octombrie 2023 salariul mediu lunar în Moldova constituie 12,176 lei (639 Euro).

³² Potrivit hotărârii CEC, din ianuarie 2023, 35 de partide politice vor primi 48,980,700 lei (cca 2,638,107 Euro).

³³ În cazul turului doi de scrutin, termenul de prezentare a rapoartelor financiare începe odată cu startul campaniei electorale pentru turul doi de scrutin.

erau publicate rapoarte săptămânale a 36 de partide politice înregistrate pentru participare la alegeri locale.³⁴ CEC a comunicat MOA BIDDO că sistemul de raportare electronică nu a fost complet funcțional la momentul depunerii primelor rapoarte săptămânale. Prin urmare, CEC nu va sancționa acele partide ale căror rapoarte nu au fost primite în timp util.

X. MASS-MEDIA

Un număr mare de instituții media operează pe o piață publicitară limitată.³⁵ Majoritatea posturilor de televiziune principale sunt considerate controlate de oameni de afaceri asociați cu partide politice.³⁶ Potrivit interlocutorilor MOA/BIDDO, producția de știri independente și jurnalismul de investigație depind în mare parte de susținerea donatorilor internaționali.

Dreptul la libertatea de exprimare este garantat prin Constituție și legislație, iar cadrul legal de reglementare generală a mass media include Legea cu privire la libertatea de exprimare din 2010, Codul Serviciilor Media Audiovizuale (CSMA) din 2018 și Legea cu privire la accesul la informații de interes public din 2023. CSMA asigură imparțialitatea în activitatea difuzorilor publici și privați. Defăimarea nu este o chestiune doar de materie civilă, deoarece Codul contravențional în continuare conține dispoziții privind defăimare. Mai mult, legea nu împiedică acordarea despăgubirilor excesive în cazuri civile de defăimare.

Conducerea actuală a companiei publice de radiodifuziune și televiziune *Teleradio-Moldova* (TRM) și a organului de supraveghere în domeniul audiovizualului, Consiliul Audiovizual (CA) au fost numite în urma rectificărilor CSMA în noiembrie 2021, prin care se stabilește controlul parlamentar asupra numirii și concedierii din funcție a conducerii instituțiilor respective.³⁷

Modificările la CSMA din iunie 2022 includ interzicerea difuzării de programe audiovizuale ce „constituie discurs care incită la ură, dezinformare, propagandă de agresiune militară, are conținut extremist, cu caracter terorist sau care reprezintă o amenințare la adresa securității naționale”, precum și emisiunile cu conținut informativ, militar sau politic realizate în alte țări decât statele-membre ale UE, Statele Unite ale Americii, Canada sau țările care au ratificat Convenția Europeană privind Televiziunea Transfrontalieră.³⁸

În urma dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale, în data de 16 decembrie 2022, au fost suspendate licențele de emisie a șase posturi de televiziune pe durata stării de urgență pentru lipsa unei

³⁴ Registrul tuturor rapoartelor financiare poate fi accesată pe site-ul CEC [aici](#).

³⁵ Până în luna septembrie 2023, Consiliul Audiovizualului a eliberat licențe de emisie pentru 64 [posturi de televiziune](#) naționale, regionale și locale, și pentru 58 [posturi de radio](#).

³⁶ Vezi [lista proprietarilor beneficiari ai distribuitorilor de servicii media audiovizuale, CA](#).

³⁷ În rezultatul modificărilor aprobate, Directorul General TRM a fost numit în funcție de către Parlament la propunerea Consiliului de supraveghere și dezvoltare al TRM, care la fel este numit de Parlament. În trecut, în aceste funcții persoanele au fost numite în rezultatul unui concurs public de către Consiliul de supraveghere, carela rândul său, a fost numit de Consiliul Audiovizualului. Structurile de conducere atât a companiei TRM, cât și a CA pot fi omise de către Parlament în cazul în care acesta „constată executarea incorectă sau ne-executarea responsabilităților sale”. Vezi [analiza legală](#) din noiembrie 2021 prezentată de Reprezentantul OSCE pentru Libertatea Media, care a criticat aceste modificări deoarece ele sporesc controlul parlamentar asupra ambelor instituții, *TeleRadio-Moldova* și Consiliul Audiovizualului. Adițional, vezi [scrisoarea deschisă](#) de la Uniunea Europeană de Radio și Televiziune.

³⁸ În [Avizul](#) său cu privire la aceste modificări, Comisia de la Veneția subliniază că deși consideră această prevedere legată de conținut legitimă, necesară și proporțională, termenii folosiți ca cel de „conținut extremist” trebuie să fie suficient de precise pentru a forma baza juridică pentru interferință severă în libertatea de exprimare, precum este interdicția de a difuza discursuri cu un anumit conținut. Totuși, potrivit avizului, deși interdicția față de conținut este legitimă, interdicția privind sursa de origine a conținutului difuzat din alte țări, decât cele pe listă, nu este considerată necesară, nici proporțională.

„informări corecte în reflectarea evenimentelor naționale, dar și a războiului din Ucraina”.³⁹ Unii interlocutorii MOA BIDDO au fost de părerea că CA ar fi trebuit să ia alte măsuri înainte ca suspendarea licențelor de emisie să fie aplicată drept măsură de ultimă instanță. În data de 13 octombrie, CA a hotărât să nu prelungească licența și să nu elibereze licența de emisie posturilor de televiziune *Primul în Moldova* și *Familia*, corespunzător, invocând printre alte motive nerespectarea cerințelor de conținut și lipsa de transparență suficientă față de sursele de finanțare și proprietarii beneficiari.

Urmare a evaluării făcute de Serviciul de Informații și Securitate (SIS), furnizorii de acces la internet sunt obligați să blocheze sursele online, dacă conținutul acestora promovează „știri false care afectează securitatea națională [...] promovează mesaje care incită la ură, dezordini în masă sau război [...] ori sunt folosite în războiul informațional împotriva Republicii Moldova”.⁴⁰

Codul electoral, completat de regulamentul CEC, dispune o acoperire mediatică corectă, echilibrată și imparțială a campaniilor tuturor concurenților electorali. Concurenții trebuie să primească acces la publicitate politică în condiții egale. Din 22 septembrie, CA a început să publice rapoarte săptămânale de monitorizare cantitativă și calitativă a acoperirii mediatică efectuate de 25 posturi de televiziune și 17 posturi de radio. CA acționează *din oficiu* și pe baza reclamațiilor legate de mass-media. TRM și-a anunțat intenția de a difuza un număr de dezbateri în 8 orașe cu participarea a patru candidați în fiecare dezbateri.

În data de 6 octombrie MOA BIDDO a început monitorizarea acoperirii mediatică la șase posturi de televiziune și cinci resurse media online, efectuând analiza cantitativă și calitativă a acoperirii legate de alegeri.⁴¹

XI. RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII

Alegătorii și concurenții electorali trebuie să depună contestațiile împotriva deciziilor, acțiunilor și inacțiunilor organelor electorale la organul electoral de nivel superior. Contestațiile împotriva hotărârilor legate de reclamații pot fi depuse la judecătoria competentă, după care la instanțele judecătorești superioare. Contestațiile împotriva concurenților electorali trebuie să fie depuse la organul care a înregistrat concurentul în cauză. Curtea de Apel Chișinău, de asemenea, este instanța judecătorească competentă să examineze contestațiile împotriva hotărârilor CEC și ale Consiliului Audiovizualului legate de acoperire mediatică a alegerilor. Termenul de depunere a tuturor reclamațiilor și contestațiilor este de trei zile, iar hotărârile trebuie să fie pronunțate în decurs de trei zile.

Ca parte a pachetului de modificări la Codul electoral aprobate în data de 4 octombrie, prin care anumitor membri ai unui partid declarat neconstituțional li se interzice temporar să participe la alegeri, a fost introdusă o procedură aparte de contestare pentru acei candidați cărora li s-a refuzat înregistrarea de către CEEdC în baza acestui criteriu (vezi *Cadrul Juridic și Sistemul Electoral* al acestui raport). În asemenea cazuri, hotărârile CEEdC sunt contestate direct la Curtea de Apel Chișinău. La moment din 21 de viitori candidați, cărora li s-a refuzat înregistrarea de CEEdC, 4 au depus contestații. În trei din aceste cazuri, Curtea de Apel Chișinău a menținut hotărârile CEEdC și doar într-un caz curtea a admis contestația și a întors dosarul la CEEdC Orhei spre re-examinare. Toate CEEdC au trebuit să publice hotărârile finale cu privire la înregistrarea candidaților electorali până la 13 octombrie. Aceste hotărâri pot fi contestate în decurs de trei zile la Curtea de Apel Chișinău. Prin urmare, procesul de rezoluție a contestațiilor electorale

³⁹ Vezi [dispoziția](#) Comisiei pentru Situații Excepționale prin care se dispune interdicția temporară de a difuza pentru posturile *Primul în Moldova*, *RTR Moldova*, *Accent TV*, *NTV Moldova*, *TV6* and *Orhei TV*.

⁴⁰ Potrivit Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, începând cu 24 februarie au fost blocate 21 de site-uri au fost blocate.

⁴¹ Posturile și sursele media monitorizate sunt *Cinema1*, *Jurnal TV Moldova1*, *Orizont TV*, *PRO TV* și *TV8*, dar și cinci surse media online - *zdg.md*, *point.md*, *newsmaker.md*, *noi.md* and *kp.md*.

ce țin de înregistrarea candidaților poate să fie în derulare încă cel puțin două săptămâni de la începutul campaniei electorale.⁴²

Din ziua în care a fost anunțată data alegerilor, 4 iulie, pe website-ul CEC-ului au fost încărcate 51 de contestații privind aspecte de înregistrare a candidaților, presupuse acțiuni de agitație electorală prematură și de utilizarea abuzivă a resurselor administrative de către concurenții electorali. Din acestea, 24 au fost respinse, 19 au fost examinate în favoarea contestatarului, 3 au fost trimise către CEDC competent și 5 sunt în proces de examinare.⁴³ Informații cuprinzătoare despre contestații depuse la instanțele judecătorești nu sunt disponibile pe website-ul CEC.

XII. OBSERVATORI NAȚIONALI ȘI INTERNAȚIONALI

Cadrul legal prevede acreditarea cetățenilor țării și observatorilor internaționali și le oferă dreptul de acces la toate informațiile privind scrutinul, etapele procesului electoral, dar și posibilitatea de a înregistra activitatea comisiilor și secțiilor de votare, dacă această acțiune nu compromite confidențialitatea votului și respectarea datelor personale private.

În data de 17 octombrie, CEC a acreditat 720 observatori naționali și 107 observatori internaționali. Organizația Promo-Lex, parte a Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte, a delegat 40 de observatori pe termen lung și planifică să desfășoare observarea comprehensivă a alegerilor în ziua scrutinului.⁴⁴

XIII. ACTIVITĂȚILE MOA BIDDO

MOA BIDDO și-a început activitatea în data de 28 septembrie. Echipa MOA BIDDO s-a întâlnit cu reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, CEC, partidelor politice, organizațiilor societății civile, și reprezentanți ai statelor participante la OSCE. La fel, echipa MOA BIDDO a stabilit relații de lucru cu actorii relevanți implicați în organizarea și desfășurarea procesului electoral. Din ziua deplasării lor în teritoriu, 6 octombrie, observatorii pe termen lung s-au întâlnit cu actori la nivel local în zonele respective.

*Versiunea în limba engleză a acestui raport este singurul document oficial.
Traducerea neoficială este disponibilă în limba română.*

⁴² Hotărârea Curții de Apel Chișinău poate fi contestată în decurs de 3 zile la Curtea Supremă de Justiție, care are la rândul ei 3 zile pentru a se pronunța. Dacă la una din diferite etapele de contestări legate de înregistrarea candidatului electoral termenul maximal de trei zile se va sfârși, procesul va fi epuizat cel mai devreme din 25 octombrie.

⁴³ Din 19 cazuri în care contestațiile au fost satisfăcute, CEC a emis avertismente în 17.

⁴⁴ Se planifică delegarea a 600 de observatori staționari și 70 de echipe mobile în ziua scrutinului pentru a acoperi 70-80% din secțiile de votare pe tot teritoriul țării, inclusiv în mun. Chișinău și Bălți.